

2 יח"ל

מדעי ההתנהגות

יחידת לימוד ראשונה מבוא – מושגי יסוד

מטרת יחידת לימוד זו הוא היכרות כללית עם עולם התוכן של מדעי ההתנהגות.

הבנת כל אחד מהתחומים הכלולים במדעי ההתנהגות: פסיכולוגיה, סוציולוגיה, אנתרופולוגיה.

איסוף ארגון ועריכה – אילת כ"ץ

מדעי החברה באנגלית: (Social sciences) מהווים קורפוס (אוסף) של תחומי דעת העוסקים בחקר החברה האנושית על היבטיה המגוונים, ובאינטראקציה של זו עם הלא-אנושי.
לדוגמה: גאוגרפיה המתייחסת להשפעות האדם על הסביבה הפיזית כמו שינויי אקלים פסיכולוגיה הלומדת מהתנהגותם של בעלי חיים ומסיקה מכך על התנהגות האדם.

סוציולוגיה – חקר החברה וההתנהגות החברתית של האדם.
מהסוציולוגיה, נגזרים תחומי משנה כגון יחסי מגדר, יחסי דתיים-חילוניים, יחסי מדע חברה, זהות.
אנתרופולוגיה – חקר התרבויות.
גאוגרפיה - תחום בין-תחומי העוסק בקשרי הגומלין בין האדם לטבע
מדע המדינה – מתמקד בחקר הפוליטיקה, השוואת משטרים, מחשבה מדינית, ההתנהגות הפוליטית והמדיניות הציבורית
יחסים בינלאומיים – התנהגות הפוליטית, החברתית והכלכלית בזירה הבינלאומית.
מדיניות ציבורית – עוסקת בהבנת הגורמים המעצבים את תהליך המדיניות הציבורית ואת תוצאותיו.
פסיכולוגיה – חקר הנפש וההתנהגות, כפי שאלה נקבעים בזיקה לחברה כולה.
קרימינולוגיה – עוסקת בעניינים ובתרשישים חברתיים הקשורים בפשיעה ובהתנהגות פושעת.
כלכלה – עוסקת ביחסים האנושיים והחברתיים הקשורים בהשגת אמצעים חומריים.
תקשורת – עוסקת בהעברת מידע בין שני משתתפים או יותר.
בלשנות - מחקר השפות והתפתחותן. תחום שנחשב גם כחלק ממדעי הרוח.
דמוגרפיה - תחום מחקר העוסק במחקר ותיעוד של אוכלוסייה אנושית.
לימודים אזוריים - שדה מחקר בין תחומי שמתמקד באזור גאוגרפי, לאומי או תרבותי.
עבודה סוציאלית - מתייחסת לרווחת האדם ברמות ניתוח שונות והיבטים מגוונים של הפרט, המדינה, המשפט, החברה, הכלכלה והתרבות.

מדעי ההתנהגות מהם? ומדוע חשוב ללמוד תחום זה?

מדעי ההתנהגות עוסקים במחקר מדעי של התנהגות אנושית, מחשבות ורגשות. הם שואפים לפענח את המורכבות של הקיום האנושי על ידי חקר הגורמים המעצבים פעולות אינדיבידואליות (אישיות) וקולקטיביות. (שיתופי, כללי)
התחומים במדעי ההתנהגות כוללים: פסיכולוגיה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה שהן תחומי הדעת המרכזיות במדעי ההתנהגות התורמות תובנות חשובות להבנת ההתנהגות האנושית והחברה בכללותה.

תחום מדעי ההתנהגות מקיף דיסציפלינות שונות החוקרים התנהגות אנושית, אינטראקציות חברתיות ותופעות תרבותיות. שלושה תחומים מרכזיים במדעי ההתנהגות הם פסיכולוגיה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה. כל תחום מציע נקודות מבט ומתודולוגיות ייחודיות להבנה והסבר של התנהגות אנושית.

המטרה של לימודי מדעי ההתנהגות היא להקנות ידע בתחום מדעי החברה, לעסוק בנפש האדם,

לזהות את הצרכים שלו ולגלות כיצד הוא פועל בחייו במצבים השונים אליהם נקלע.

מטרותיה העיקריות של תכנית הלימודים ב"מדעי ההתנהגות" ללומדים המבוגרים הן: הרחבת הידע והעמקת ההבנה בתחומי ההתנהגות של הפרט במעגלי ההתייחסות בהם הוא חי ועמם הוא מתמודד.

מדעי ההתנהגות משלבים בין שלושה תחומי המדעים: סוציולוגיה, אנתרופולוגיה ופסיכולוגיה.

כל אחד ממקצועות אלו עוסק בתחום אחר הקשור לאדם ולנפש האדם.

☐ הפסיכולוגיה עוסקת באדם עצמו ובהתנהגותו,

☐ אנתרופולוגיה עוסקת בחקר התרבויות אשר בונות את החברה שלנו,

☐ סוציולוגיה מתמקדת בחקר יחסי הגומלין של האדם עם הסביבה הקרובה והרחוקה לו.

לימודי מדעי ההתנהגות עוסקים בשילוב של שלושת התחומים הללו ובוחנת את התנהגות בני האדם.

מהי פסיכולוגיה ובמה היא עוסקת?

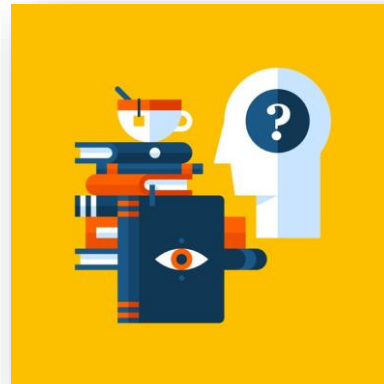
פירוש השם פסיכולוגיה : פסיכו = נפש לוגיה = תורה = תורת הנפש

מדע החוקר את הנפש והתנהגות האדם. תורת הנפש,

פסיכולוגיה = מחקר מדעי של הנפש, ההתנהגות והתהליכים המנטליים (דרך החשיבה). פסיכולוגיה חוקרת היבטים שונים של קוגניציה (הכרה, ידיעה) אנושית, רגשות, אישיות ומניעים.

מדע העוסק בחקר התהליכים הנפשיים העומדים בבסיס ההתנהגות האנושית. הנחת היסוד של מדע הפסיכולוגיה היא שההתנהגות האנושית אינה מקרית, אלא ישנה חוקיות בהתנהגות בני אדם וחוקים אלו ניתנים למדידה ותיעוד.

תחום הפסיכולוגיה מקיף תחומים רבים כמו: פסיכולוגיה התפתחותית, פסיכולוגיה חברתית, פסיכולוגיה חיובית ופסיכולוגיה קלינית ועוד...

מהי סוציולוגיה ובמה היא עוסקת?

פירוש השם סוציולוגיה: סוציו = חברה לוגיה = תורה = תורת החברה

סוציולוגיה היא חקר החברה האנושית, אינטראקציות חברתיות ומבנים חברתיים. סוציולוגיה בוחנת את הארגון של קבוצות חברתיות ומוסדות ואת הדינמיקה של שינוי חברתי. סוציולוגיה היא חקר מכלול היחסים האנושיים והסביבה האנושית, ומשמשת כענף מדעי מרכזי בתוך מדעי החברה.

הסוציולוגיה מתמקדת בדפוסי הקשרים החברתיים, הגורמים וההשלכות שלהם על התנהגות האדם. מתבוננת גם בהיבטים התרבותיים של יחידים וקבוצות הקשורים בחיי היומיום.

סוציולוגים חוקרים היבטים שונים של החברה, כולל תרבות, מעמד חברתי, גזע, מגדר ואי שוויון. תחום הסוציולוגיה תורם תובנות חשובות להבנת המורכבות של החברה האנושית.

מהי אנתרופולוגיה ובמה היא עוסקת?

פירוש השם אנתרופולוגיה : אנתרופוס = אדם לוגיה = תורה = תורת האדם

אנתרופולוגיה היא חקר בני האדם, חקר תרבות האדם לאורך ההיסטוריה. אנתרופולוגיה בוחנת את ההיבטים הביולוגיים, התרבותיים והחברתיים של הקיום האנושי. אנתרופולוגים בוחנים את מגוון החברות האנושיות ואת התפתחותן לאורך זמן. לדוגמה: אנתרופולוגיה תרבותית מתמקדת בהבנת האמונות, הטקסים והמנהגים של חברות שונות. היא חוקרת מגוון תרבותי, מערכות קרבה, טקסים וארגון חברתי. ארכיאולוגיה מתעמקת בהיסטוריה האנושית על ידי ניתוח חפצים, מבנים ושרידים חומריים אחרים, דבר שעוזר לשחזר תרבויות עבר ולשפוך אור על האבולוציה האנושית.

אנתרופולוגיה	סוציולוגיה	תחומי הלימוד
התפתחות האדם, פיתוח השפה, מנהגים שונים, גלובליות, השפעת החברה על היחיד וכולי.	כל מה שקשור לחברה ולהתפתחות שלה, כיצד הקבוצה משפיעה על הרבים, מנהגים, חגים ושפות ועוד.	

מה הקשר בין שלושת התחומים הללו?

בעוד שפסיכולוגיה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה הם תחומים שונים, לעתים קרובות הם חופפים ומצטלבים במחקר ובנקודות המבט שלהם. שיתוף פעולה בין-תחומי יכול לספק תובנות מקיפות לגבי כלל התופעות האנושיות לדוגמא, סוציולוגים ופסיכולוגים עשויים לעבוד יחד כדי להבין את הקשר בין גורמים חברתיים לבריאות נפשית. אנתרופולוגים ופסיכולוגים עשויים לשתף פעולה כדי לחקור את השפעת התרבות על תהליכים קוגניטיביים.

פרויקטים רבים של מחקר בין-תחומי משלב תובנות מפסיכולוגיה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, וכך החוקרים יכולים לפתח גישות הוליסטיות לחקר התנהגות אנושית. התחומים במדעי ההתנהגות שזורים זה בזה.

חשיבות ויישומים של מדעי ההתנהגות

למדעי ההתנהגות תפקיד מכריע בהיבטים שונים של חיי האדם והחברה. כלל התחומים במדעי ההתנהגות תורמים ידע ותובנות לגבי אתגרים חברתיים. הבנת התנהגות אנושית חיונית לתחומים כמו בריאות, חינוך ומדיניות עסקית וחברתית.

לדוגמה: בתחום הבריאות, מדעי ההתנהגות תורמים להבנה ולטיפול בהפרעות בריאות הנפש. פסיכולוגים וסוציולוגים חוקרים גורמים המשפיעים על התנהגויות בריאותיות.

לדוגמה: בחינוך, מדעי ההתנהגות מספקים תובנות לגבי תהליכי למידה, התפתחות קוגניטיבית ודינמיקה בכיתה. פסיכולוגים וסוציולוגים חוקרים גורמים המשפיעים על הישגי התלמידים, יחסי מורה-תלמיד ומדיניות חינוכית. המחקר שלהם עוזר לייעל את שיטות ההוראה, ליצור סביבות למידה כוללניות ולשפר את התוצאות החינוכיות.

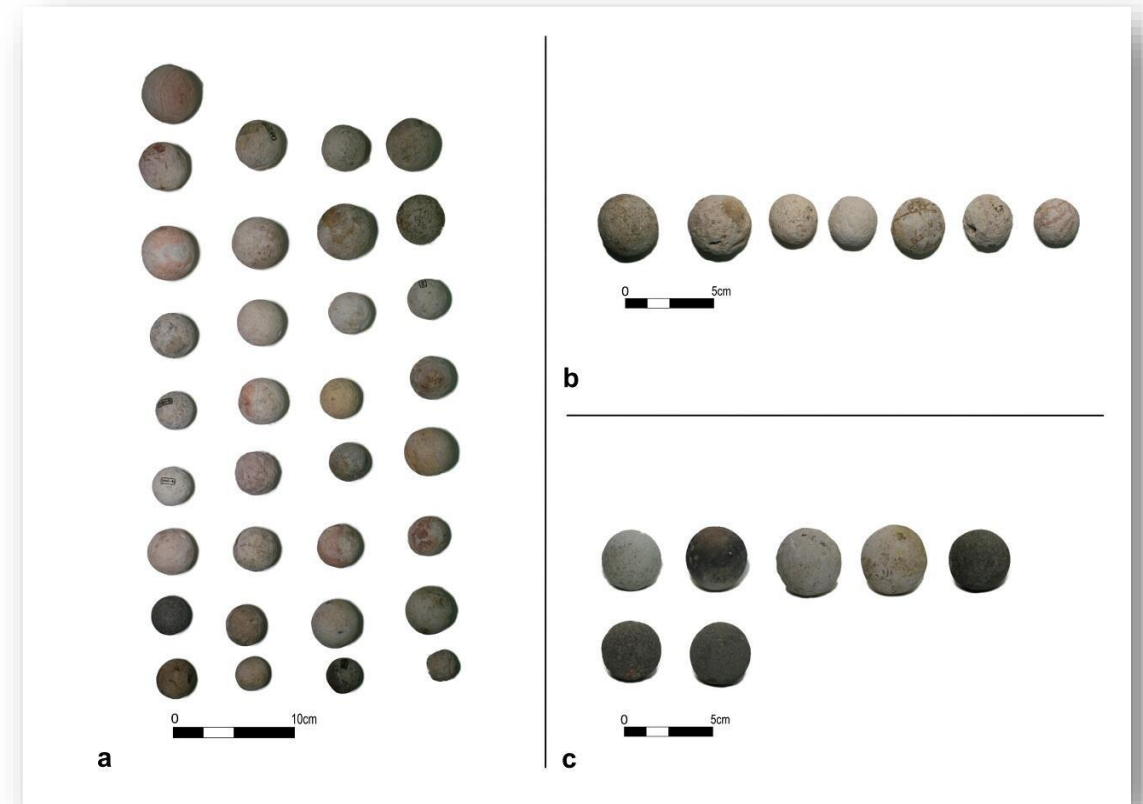
מדעי ההתנהגות מספקים דרכים לטיפול בנושאים חברתיים כמו: עוני, פשע ואי שוויון. סוציולוגים ואנתרופולוגים מנתחים מבנים חברתיים, תנועות חברתיות ונורמות תרבותיות כדי להבין את הסיבות השורשיות לבעיות חברתיות. המחקר שלהם מספק פתרונות והתערבויות מבוססי ראיות ליצירת שינוי חברתי חיובי.

פסיכולוגיה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה הם תחומים מרכזיים במדעי ההתנהגות התורמים להבנתנו את ההתנהגות האנושית, החברה והתרבות. למרות שלכל תחום יש את המיקוד המובהק שלו, שלושת התחומים במדעי ההתנהגות חולקים מטרות משותפות של פתרון המורכבות של הקיום האנושי.

דוגמה לממצא עכשווי שמלמד על היסטוריה ותרבות קדומה

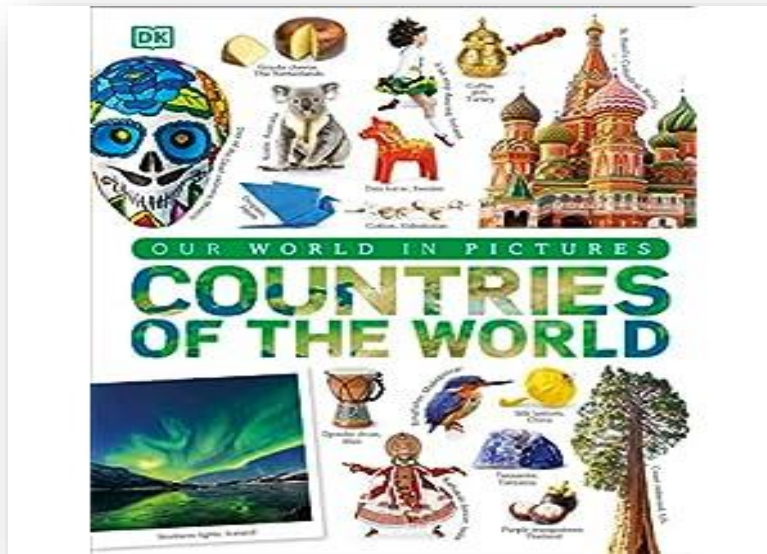
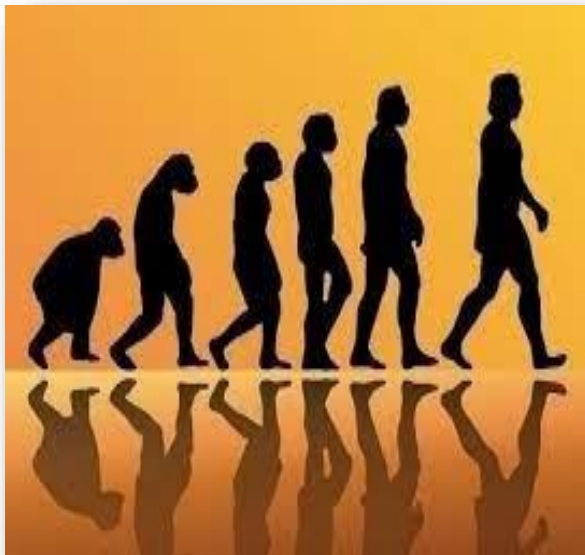
השערות רבות עלו סביב כדורים אלה, שנמצאו באתרים באי הוולקני סנטורינו, באי כרתים ובעוד איים יוונים נוספים וכן בקפריסין. בין היתר הועלו תיאוריות שונות לגבי אופן השימוש בהם, בין אם כמשחק ובין אם כאמצעי ספירה. מחקרים של צוות מאוניברסיטת בריסטול הצביעו על כך שקיימת שונות בגודל הכדורים, גם כשהם חלק מאשכולות או אוספים. בהמשך לכך, הצוות רצה לחקור דפוסים פוטנציאליים בתוך קבוצות הכדורים הללו, על מנת לנסות ולספק תובנה לגבי השימוש הפוטנציאלי בהם.

במחקר נבדקו 700 אבנים - שמתוארכות לתקופה של לפני 3,600 ל-4,500 שנים - באי היווני סנטורינו. החוקרים גם מצאו לוחות אבן עם שקעים לא עמוקים במיוחד, שבהם היה נהוג להניח או למקם את הכדורים

מה חשיבות הממצאים? מה הם יכולים ללמד אותנו על אז והיום?

<https://www.ynet.co.il/environment-science/article/rjmhsajzi>

לסיכום, פסיכולוגיה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה הם תחומים מרכזיים במדעי ההתנהגות התורמים להבנתנו את ההתנהגות האנושית, החברה והתרבות. למרות שלכל תחום יש את המיקוד המובהק שלו, שלושת התחומים במדעי ההתנהגות חולקים מטרות משותפות של פתרון המורכבות של הקיום האנושי. באמצעות שיתוף פעולה בין-תחומי ומתודולוגיות מחקר מגוונות, דיסציפלינות אלו שופכות אור על היבטים שונים של התנהגות אנושית ותורמות תובנות חשובות לשיפור הרווחה האישית והחברתית

איור מ-1904 של המגוון האתני של אסיה

לא ברור האם לפני יותר מ-5,500 שנה כשהמצרים המציאו את הנייר מצמח הגומא פפירוס כדי שיהיה להם על מה לכתוב, הם חשבו שיום יבוא והחידוש שלהם יהפוך לחשוב כל כך בחיינו. זה בדיוק מה שעושה האמנית הבולגרייה גרגנה פנצ'יבה מן העיר ורנה, שפשוט "מפסלת" בניירות צבעונים שלל צורות, דמויות ודימויים מלאי צבע וקסם.

גרגנה משתמשת בטכניקת גלגולי נייר עתיקת יומין ששמה קווילינג - הידועה עוד מימי הרנסאנס - ויוצרת במסגרתה שלל יצירות מעוררת השראה

<http://www.baba-mail.co.il/content.aspx?emailid=50319>

